

"סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה"

על בזיון תלמידי חכמים

כותב הרמב"ם: "עון גדול הוא לבזות את החכמים או לשנאות... כל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והרי הוא בכלל 'כי דבר ה' בזה'... (הלכות תלמוד תורה ו, יא)

בנתיבי-עם דרשות, מתאר לנו סבא עמרם זצ"ל את הקורות אותו בהיותו שד"ר בעיר מרקש שבמרוקו. בשנת תרצ"ד יצא הרב בשליחות חכמי ירושלים לאסוף תרומות עבור נצרכי עיר הקודש. כנהוג באותם ימים – השליח החדש היה עולה לדרוש בבית הכנסת המקומי. והנה כאשר עלה סבא לדרוש, קם סגן יו"ר הקהילה ובחוצפה שקשה לתאר, דרש ממנו להפסיק את הדרשה לאלתר. נתאר נא לעצמנו את החרפה שנצרך סבא לספוג בהיותו עומד מול קהל רב שבא לשמוע דברי תורה, דבר ה' מירושלים, ונאלץ לרדת מהבימה כלעומת שעלה, וכדי בזיון וקצף. אז אמר סבא לשמשו בהשתמשו מהפסוק מפרשתנו: **'צא אתי מאהלי האנשים הרשעים האלה. חשתי שלא פוגעים בי אישית'** כותב סבא **'אלא בירושלים והחכמים שבה'**.

ממשיך הרב וכותב שלמחרת, יצאו משלחות רבות מטעם יו"ר הקהילה (שהוא אשר ציוה לסגנו לנהוג כך) ובאו אליו כל אותו היום לבקש סליחה על העוון הזה, אחרי שהיו"ר חלם חלום נורא בו שודדים לבושי שחורים בוזזים את כל רכושו והוא נותר ריקן לגמרי. הוא הבין כי אין זאת אלא בגלל רשעותו וחטאו כלפי שלוחא דרבנן מארץ ישראל. על כן גמר בדעתו לפייס את הרב.

וכך כותב הרמב"ם: "וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין ולא עוד אלא שמוחלים למחרף וסולחים לו וחכמים גדולים היו משתבחים במעשיהם הנאים ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא החרימוהו לכבודן וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך בה" (שם ז, יג)

למרבה הפלא – **סבא לא רצה למחול לו**. כל אותו היום הוא סירב פעם אחר פעם לבקשת המשלחות להתפייס עם אותו האיש. ויש לתמוה, כיצד סבא, הידוע בענוותנותו, מאן למחול לאיש? וכי כך ראוי לאיש המעלה? והרי לא נעלם מעיניו דברי הרמב"ם הנ"ל?

אכן סבא ידע היטב את דברי הנשר הגדול והוא קיימם בכל דקדוקיהם, שהרי ממשיך הרמב"ם שם וכותב: "במה דברים אמורים כשבזהו או חרפהו בסתר, אבל תלמיד חכם שבזהו או חרפו אדם **בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו** ואם מחל נענש שזה בזיון תורה אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו" (שם).

וכך סבא נהג. לא למענו ולא לכבודו עשה זאת. הוא ראה עצמו כנציג ירושלים וחכמיה, והמבזהו כמבזה את עיר קדשנו, ועל כך סבא לא יכול היה לסלוח. על כן, הוא לא הסתפק במשלחות פיוס, אלא דרש מהאיש עצמו לעמוד מול הקהל ולבאר את סיבת התנהגותו השפלה כלפיו, או אז יסכים למחול לו. אכן, לאחר שהיו"ר הסביר מה זה ועל מה זה נהג כך, הרב עמרם הטיל עליו קנס גדול ונזיפה חמורה ואח"כ התיר אותו (משמע שקודם לכן נידה אותו), בדיוק ככתוב ברמב"ם לגבי מבזה תלמיד חכם: **"חייב נידוי ומנדין אותו בית דין ברבים וקונסין אותו ליטרא זהב ונותנין אותה לחכם"** (שם ו, יב)

מסיים סבא את הסיפור בכך שלאחר קבלת הדין והעונש, חלם אותו יו"ר שאנשים לבושי לבן החזירו לו כל רכושו בחגיגה גדולה. כאשר תיאר זאת לאשתו, ענתה ואמרה לו: 'ראה כמה גדול כוחו של השד"ר הנוכחי...'

בְּכָל אֶתֶר, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא תִּבְעַע עֲלֵבּוֹנָא דְּצַדִּיקֵי יִתִּיר עַל דִּילִיָּה
(בְּכָל מְקוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תוֹבֵעַ אֶת עֲלֵבוֹן הַצַּדִּיקִים יוֹתֵר עַל שְׁלוֹ)
(זוהר, שמות ס"ד)

עמי לוי